

Kriminalistika – samostatný vědní obor sloužící k ochraně občanů a státu před trestným činem tím, že objasňuje zákonitosti vzniku, trvání a zániku stop a zákonitosti vyhledávání shromažďování a zkoumání stop a tím, že vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.

- **samostatná vědní disciplína** – nejbližší k trestnímu právu procesnímu, tzv. důkazní právo (hl. V - dokazování) §§ 89-118 tr.ř., patří tam – obecné ustanovení, výpověď obviněného, svědci, některé zvláštní způsoby dokazování, věcné a listinné důkazy, ohledání,)
- trestní právo hmotné – určení předmětů a mezí vyšetřování TČ (druhy TČ), tvorba vyšetřovacích verzí, metodik vyšetřování jednotlivých druhů TČ
- správní právo – zejména k policejnímu právu a přestupkovému právu (upraveny postupy realizované před zahájením trestního stíhání)
- s přírodními technickými vědami (biologie, chemie, fyzika, antropologie, lékařství – medicína atd.
- forenzní (soudní) disciplíny – forenzní lékařství, toxikologie, stomatologie, sexuologie, genetika a biologie, chemie atd.

system kriminalistiky:

- 1) úvod do kriminalistické vědy (věda o vědě, předmět, vztah, systém krimi.)
- 2) obecná část kriminalistiky (poznatky a metody platné pro vyšetřování všech TČ)
 - a) kriminalistické učení o trestném činu (kriminalisticky významné znaky TČ)- kriminalistická charakteristika TČ, způsob páčání, význam způsobů páčání, kriminální situace, krim. učení o pachateli, krim. učení o oběti,
 - b) kriminalistické učení o stopách – obecné zákon. vzniku, třídění stop (mechanismu, podle prostředí)
 - c) technické a přírodovědné kriminalistické metody - obecně k oběma (metody zkoumání), dělení a jednotlivé metody (viz zvl. l1st)

- obecná metodologie kriminalistické praxe poznání trestného činu, vyšetřovací situace, kriminalistické metody a identifikace – pojem a systém, komponenty metodik (stopy, vyšetřovací situace, zvláštnosti podnětů atd.)
- technické a přírodovědné kriminalistické metody-dělení
- taktické kriminalistické metody - kriminalistické verze, plánování a organizace, využití znalců a odborníků, ohledání, výslech, konfrontace, prověrka výpovědi na místě, rekognice, kriminalistický experiment, rekonstrukce, pátrání atd.

3) zvláštní část kriminalistiky – metodika vyšetřování jednotlivých trestných činů

- a) obecná metodika
- b) metodiky jednotlivých druhů trestných činů

Dělení metod:

technické – daktyloskopie, portrétní identifikace, identifikace podle ručního písma, fonoskopie (identifikace hlasů), odorologie, mechanoskopie, Balistika, trasologie, zkoumání listin a písma (ruční – strojní)
Pyrotechnika, elektrotechnika zkoumání vad kov. nekov. mat., krim. dokumentace

přírodovědné – chemie, biologie, genetika, antropologie, ale i část. odorologie,

I. Metody kriminalistiky:

a) metody kriminalistické vědy:

- obecné poznávací metody (pozorování, srovnání (komparace), měření atd.)
- metody převzaté z jiných vědních disciplín (fyzikální, chemické, matematické, psychologické, sociologické)
- specifické metody (zevšeobecňování poznatků praxe a metod jiných věd, tvůrčí přizpůsobování a přetváření poznatků a metod)

- b) metody kriminalistické praktické činnosti (metoda - jako postup poznání), technické a přírodovědné kriminalistické metody (viz shora)
- c) metody operativně-pátrací činnosti (systém speciálních, neprocesních, skrytých činností s účelem odhalování TČ, postih, zjištění a prevence a podílení se na pátrání po osobách Pátrání-pohřešování), věcech, druhy pátrání (osoby - věci), (místní-celostátní-mezinárodní), druhy pátrání - pátrací akce-osobní-administrativní, zásady pátrání (plánovitost-operativnost-součinnost-spolupráce s veřejností-utajenost), základ pátrání po čerstvé (horké) stopě

II Kriminalistická charakteristika trestného činu:

- kriminalistická charakteristika TČ je popisem kriminalisticky relevantní vlastností TČ, tj. takových vlastností, které ovlivňují proces tvorby stop a proces poznání TČ
- **komponenty TČ :**

a) způsob páchaní TČ, jeho komponenty (dějové komponenty-motorické a psychické (pohyby - myšlenky), věcné komponenty-způsob, předměty, objekty - to vše modus operandi (Infor. Systém), komponenty dle složitosti (komplexní-komplex úkonů pachatele, základní komponent-jednotlivý úkon pachatele, dílní komp.-pohyb pachatele

determinanty způsobu páchaní TČ - objektivní (společenské podmínky, předmět útoku, vztah mezi pachatelem a obětí, místem, předmětem, místo činu a podmínky, čas spáchání, nástroje-dostupnost, existence spolupachatelů), subjektivní (somatické-tělesné, stavba těla, psychické-intelekt, charakteristické vlastnosti, temperament, jeho zájmy, psychické poruchy), věk pachatele, pohlaví pachatele, předchozí kriminální zkušenost, stupeň pachatelova vzdělání atd.

b) kriminální situace - souhrn prostředí a podmínek za nichž je spáchán TČ, komponenty (dějové a topografické podmínky místa činu-charakter a hustota osídlení, frekvence pohybu) fyzikální, chemické a biologické vlastnosti místa činů a předmětů se stopami (pružnost, tvárnost, křehkost), čas páchaní TČ, meteorologické podmínky.

c) osobnostní rysy pachatele – kriminalistické učení o pachateli, zkoumá takové, které jsou významné k vypracování účinných metod potírání kriminality, vlastnosti pachatele ovlivňující tvorbu stop a odrážející se v nich (znaky lidského těla, zvláštní znamení, vlastnosti nápadné), vlastnosti pachatele ovlivňující jeho chování v průběhu vyšetřování (postoj pachatele k TČ, způsob maření vyšetřování, charakter, temperament, schopnosti atd.), vlastnosti typického pachatele určitého druhu trestných činů (vzdělání, věk, motivace atd.), existence **psychologického profilování pachatele (tzv. psychologický portrét)**- musí být k dispozici zobecněné informace, bohatý výskyt stop a pouze u omezeného okruhu deliktů (vraždy, znásilnění, pohlavní zneužití, žhářství, únosy, vydírání) ,str. 61 (Kriminalistika - Musil)

d) osobnostní rysy oběti TČ – kriminalistické učení o oběti (viktimologie), podíl oběti na vzniku predeliktní situace, vztah mezi obětí a pachatelem, podíl oběti na vzniku stop, podíl oběti na oznamování TČ, podíl oběti na vyšetřování

e) motiv trestného činu...tedy proč byl TČ spáchán (např. majetkový, osobnostní, vztahový, na objednávku atd.)

II. Způsob páchaní trestného činu:

- je specializovaný systém elementů (částí) trestného činu a činností úzce s TČ spjatých
- komponenty způsobu páchaní trestného činu:
 - 1) dějové komponenty – somaticko motorické, psychické
 - 2) věcné komponenty – způsob páchaní, předměty použité pachatelem zbraně a nástroje (modus operandi)
 - 3) komplexní komponent (komplex úkonů pachatele spojený společným cílem – příjezd k místu TČ a vydání se s nástroji na vlastní místo TČ, převoz odcizených věcí spojený s ukrytím)
 - 4) základní komponent (jednotlivý úkon pachatele – zakoupení nástroje)
 - 5) dílčí komponent (jednotlivý pohyb pachatele – stisknutí spouště)

- determinace (vymezení) způsobu páchaní TČ (velké množství, složitě propleteny)

a) objektivní determinanty

- společenské podmínky (státy, společenské třídy – ovlivňují vzdáleně),
- předmět útoku
- vztah mezi pachatelem a předmětem útoku, obětí a místem činu
- místo činu a podmínky na něm
- čas spáchání trestného činu
- dostupnost a povaha nástrojů, zbraní, dopravních prostředků a jiných pomůcek
- existence spolupachatele

b) subjektivní determinanty

- somatické vlastnosti (tělesná konstituce)
- psychické vlastnosti (psychomotorické schopnosti, rozumové (intelektové), charakterové vlastnosti, temperamentní zájmy a psychické poruchy
- věk pachatele
- pohlaví pachatele (vědecky dokázáno u žen – např. řídké plánovitost a příprava (nahodilost), řídké spolupachatelství, nižší agresivita, , celkově jednodušší provedení TČ)
- předchozí kriminální zkušenost
- stupeň pachatelova vzdělání

- mechanismy utvářející způsob páchaní TČ – zejména tyto mechanismy

- nepodmíněná spojení a pohybové reakce (chůze, běh)
- pokusné řízení (labyrint učení (pokus – omyl – ponaučení) zejména u neplánovaných TČ (bez přípravy)
- automatismy (reflexy, stereotypy, návyky)
- plán činnosti (nejčastější mechanismus)
- transfér osvědčeného způsobu (kriminální zkušenosti se předávají zejména ve výkonu trestu, co neumím, to se tam naučím)

- Význam způsobu páchaní TČ pro kriminalistiku

- Význam způsobu páchaní po tvorbu vyšetřovacích verzí (doplnění chybějících kroků, rekonstrukce způsobu spáchání,)

- Význam způsobu spáchání pro kriminalistickou evidenci „modus operandi systém“ (MOS), 2 podsystemy – evidence TČ spáchaných známými pachateli a evidence neobjasněných TČ)-využitelné jen u recidivy
 - Význam způsobu páchaní pro kriminalistickou identifikaci (možnost vytipovat shodu pachatelů (foto, video)
 - Význam poznatků o způsobu páchaní pro kriminalistickou prevenci
-
-

2. seminář !!!!!

I.Kriminalistická stopa

- vznik – teorie vzájemného působení
- pojem: stopa – každá změna, která je v příčinné nebo jiné souvislosti (časová, místní, věcná) s kriminalisticky relevantní událostí, existuje nejméně od svého vzniku do zjištění a je vyhodnotitelná současnými kriminalistickými metodami
- krimi. relevantními událostmi jsou:
 - trestné činy
 - přestupky a jiné správní delikty
 - sebevraždy
 - náhlá úmrtí (podezřelá úmrtí nálezy kosterních pozůstatků nebo mrtvol neznámé totožnosti)
 - nešťastné nehody (úrazy, dopravní nehody)
 - působení přírodních sil (zemětřesení, povodně, úder blesku)
- požadavek časovosti je jasný , pokud stopa zanikne, nemůže být využita (stopy po vozidle – rozježděné, déšť, zvalená tráva – zregeneruje než provedeno ohledání místa činu atd.)
- význam stopy – krim. technický – využití v procesu krim. identifikace a následné identifikace subjektu, krim. taktický – vypovídá o pachateli (věk, váha, psychické schopnosti atd.)
- třídění stop : stopy ve vědomí (ideální záleží na schop. člověka)–
stopy materiální

- **stopy materiální:**

- stopy odrážející vnější stavbu objektu vytvoření (daktyloskopie, mechanoskopie, trasologie, balistika atd.)
- stopy odrážející vnitřní strukt., (biologické, chemické, pachové, psací prostředky atd.)
- stopy odrážející funkční a dynamické vlastnosti (stopy chůze, hlasu, ruční písmo)
- stopy obsahující komplexní informaci (obsahují současně několik – daktyloskopická stopa vytvořená krví atd.)

- **stopy podle změn v materiálním prostředí**

- stopy vstříčné (vzájemné prostředí působí na sebe a stopy jsou na obou, málo časté většinou jen na jednom, např. mechanoskopie s úlomky barev (páčidlo-trezor), přenos vláken u dvou osob)
- stopy plošné a plastické (otisky na linoleu, parketách – stopy v blátě, sněhu atd.)
- stopy statické a dynamické – podle vzniku, zda klidový režim nebo pohyb (otisky prstů, dlaní, stopa obuvi – rýhy, sešinutí, zhmoždění)
- stopy periferní (obrysové) – pouze tvar objektu (např. ušpinění stěny po obraze – „otisk“)
- stopy oddělení (odlomené části, roztrhaná písemnost)

- **mikrostopy** (nepatrné materiální stopy-malý rozměr, váha, množství, malá-nízká koncentrace), zpracování jen využitím špičkových znalostí a techniky,

- vyhledávání – pečlivá práce (priorita před ostatními stopami) , zajišťování složité /společně s předměty, jejich zachycením (sáčky, lepicí páska, želatina, daktyloskopická fólie atd.), zkoumání výhradně laboratorní,
- zkoumají se až po ostatních stopách nebo vždy když nejsou jiné
- pozor znečištění místa nebo oběti mikrostopy jiných (zákaz vstupu, kombinézy, návleky, rukavice – blíže ohledání MČ)

II. Kriminalistická identifikace:

- cílem zjišťování totožnosti (individuální-individualizovaný vztah mezi dvěma nebo více částmi jednoho objektu)
- **pojem kriminalistická identifikace** – je to poznávací metoda, kterou se individualizuje vztah mezi dvěma či více projevy jednoho a téhož materiálního objektu
- **vychází ze 3 principů** – individuálnost objektů (neopakovatelnost, neplatí u látkových objektů-kapalné, sypké, plynné), platí i tam, kde nečekáme-dvojčata, vše shodné-neshodné otisky papilárních linií, relativní stálost objektů (setrvačnost hmoty a energie-stálost jako nutnost), způsobilost objektů projevovat svoje vlastnosti navenek (specifičnost, markanty)
- **objekty krim. identifikace** – prověřovaný – zjišťovaný objekt (dohromady ZTOTOŽŇOVANÉ OBJEKTY neboli identifikované objekty)
 - o ztotožňující objekt (zobrazuje vlastnosti ztotožňovaného objektu), 2 skupiny ztotožňujících objektů (stopy TČ a srovnávací materiál – vytvořený, nahodile vzniklý (náhodná nahrávka), experimentální (uměle vytvořený))
- **cíl – individualizace objektu** – druhová, skupinová identifikace, vrchol individuální identifikace,
- **formy identifikace** – znalecká (materiální stopy) – rekogniční (paměťové stopy)
- **typické příklady:**
 - o porovnání dvou stop navzájem
 - o porovnání stopy s objektem ztotožnění IN NATURA (pneu-stopa-výjimečné)
 - o stopa a pokusně vytvořená stopa (nábojnice z MČ a pokusně vystřelená v labor.)
 - o stopa a evidenční srovnávací materiál (daktylka a AFIS)
 - o objekt (in natura) s evid. srovnávacím materiálem (mrtvola-AFIS)
 - o části objektu mezi sebou (úlomky laku a skla, roztržený papír)

- metodika identifikačního zkoumání

- příprava k identit. zkoumání (zajištění stop, zajištění ztotožňovaných objektů, pořízení srovnávacího materiálu, obstarání podpůrného materiálu-např. část spisu)
- vlastní znalecké zkoumání – oddělené zkoumání (každý objekt sám), porovnávací zkoumání (objekty mezi sebou) - vedle sebe, komparace (mikroskop), spojení zobrazení (foto – lebka)
- vyhodnocení výsledků

- kriminalistické metody identifikace osob

- podle vnějších znaků osoby – popis a portrétní identifikace (IDENTIKIT, fotografie, nákresy, obrazy)
- podle obrazců papilárních linií – otisky dlaní, prstů, chodidel a odrazech (stopách kde zachyceny), celý život nezměnitelné, neodstranitelné, neexistence dvou osob se stejnými obrazci, 6 základních vzorů (oblouky, smyčky, delta smyčky)-DEKADAKTYLOSKOPICKÁ sbírka (pochybnost o totožnosti-recidivisté, jen prsty), MONODAKTYL. sbírka (10 zákl. vzorů, dále do podskupin, prsty a celé dlaně, druhy jmenná (celé dlaně) – pro jednotlivé otisky (každý zvlášť) - místa neobjasněných TČ
- identifikace mrtvol, kostelních nálezů a částí těl – plastická rekonstrukce obličeje (Gerasimova metoda), zpětná projekce – superprojekce, fotografická, SOUDNÍ – porovnání s lékařskou kartou, měření a vážení, popis osoby (zvl. znamení, tetováže, náhrady/protézy/, implantáty), stomatologie, biologie a genetika
- biologické metody – krev, tělní tekutiny a sekrety, tkáň – genetika (min. část tkáňe, krev, vlas s vlasovým váčkem, částička kosti – musí obsahovat min. 1 genetickou informaci atd.)
- podle ručního písma (sporný a srovnávací materiál)
- kriminalistická odorologie - pachová stopa z MČ (daktyloskopická stopa, trasologická nebo biologická stopa), zkoumání buď technické pomocí plynové chromatografie (olfaktorika) nebo pomocí speciálně vycvičených psů (metoda pachové konzervy)
- identifikace osob dle hlasového projevu (Fonoskopie)

